

SVERIGE. KUNGL. MAJ:T

**Kongl. maj:ts Förnyade Byggnings Ordning
för thes Residence Stad Stockholm. Gifwen
Stockholm i Råd-Cammaren then 22 martii
1763.**

Tryckt uti Kongl. tryckeriet.
1763

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kongl. Maj:ts

Förnyade

Byggnings

SKISSOR

För

Thes Residence Stad STOCKHOLM.

Gifwen Stockholm ; Råd-Cammaren then 22 Martii

1763.

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ Maj:ts.

Tryckt uti Kongl. Tryckeriet.

Kgl. förordn.
1. saml.

2002 1002

2002 1002

STOCKHOLM

1802

2002 1002

S ADOLPH FRIEDRICH
med GUDS Råde, Sveriges,
Göthes och Wendes Konung,
rc. rc. rc. Arfwinge til Norge, samt Her-
tig til Schleswig Hollstein rc. rc. Vidre witter-
ligt, at, som Os af Wår förordnade Politie- och Brand-
Commission i underdånighet är wordet wid handen gifwit,
huruledes then år 1736 i nåder utfärdade och förnyade Bygg-
nings-Ordning för Stockholms Stad, i anseende til så
wål Bygnadernes waragtighet och bestånd, som ytterliga-
re förekommande af elds wåda, i åtskillige delar tarswar
ändring och förbättring; Utså hoswe Wi låtit berörde För-
ordning öfwerse, samt therefter i Nåder godtsunnit, an-
gående Bygnader i thenna Wår Kongl. Residence Stad,
at härmedelst än ytterligare stadga och förordna, som följer:

1. Artikel.

Om nya qwarterns inrättande och anläggande.

1. §.

När nytt Qwarter hädanefter til bygnad intages, bör
ritning eller Desein theröfwer til Wårt Nådiga gif-
lande författas, och Qwarteret sedermera oförändradt för-
blifwa.

2. §.

Anläggas nytt qwarter wid strand, så bör straxt ut-
stakas, huru utfyllning må ske, efter then desein Wi ther-

til i Nader gille; och therwid i acfttages, at emellan thet til Bygnad ämnade Qwarteret och stranden et efter ortens belägenhet tilräckeligit utrymme, til Lastnings plats, eller åtminstone en gata af 24 alnars bredd, lemnas obebygd och ledig.

2. Artikel.

Om obygde Tomters indelning.

1. §.

Uti nytt Qwarter böra tomter inrättas efter belägenheten: Är Qwarteret aflågt, så indelas thet i smärre tomter, på thet the mindre förmögne, som icke äga råd och lägenhet någon stor bygnad upsätta, måge them kunna intaga och bebygga; Men uti närmare eller eljest mera fördelagtigt belågne Qwarter, indelas Tomterne til mindre antal, men större widd, på thet större och mer ansenlig bygnad thet upsättas må.

2. §.

Uti hwart och et nytt Qwarter skola Tomterne sins emellan hädanefter indelas til lika storlet, och thetas längd afstäckas med en stillo-Linea, som blifwer til rättelse för mätningen.

3. §.

Ej må bruten eller styckad tomt, af nytt Qwarter, någon ensfildt tildelas.

4. §.

Som igenom Tomters styckande i för små delar, Bygnaders anseende at gatan förloras; så skola the gamle Qwarterens frie eller ofrie Tomter icke få styckas eller brutas, med mindre Bygningss Collegium, efter föregången be-

besigtning, pröfvar så wäl then behållna, som fränstyckade Tomte-delen, innehålla sådan bredd wid gatan, at therup på en, efter Tomtens belägenhet och öfriga beskaffenhet, ttenlig byggnad kan anläggas; Dock må wäl tillåtas, at, efter öfwerenskommande, et mindre stycke ifrån then ena lägges til then andra tomten, så sneda Tomter therigenom rättas.

5. §.

Enär någon emellan tvåanne större belägen, smal och liten Tomt säljes, bör then Nabo wara närmare berättigad til lösen, som antingen nödwändigt mera utrymme behöfwer, eller måst betydande byggnad therå anläggas will; Men, i fall bägge Grannarne skulle om fördelning af en sådan Tomt öfwerens komma, måge the tillsammans få then lösa och sig emellan dela.

6. §.

Ligger liten Tomt i hörnet bredewid en större, och kan therpå någon särdeles byggnad icke anställas, så må ägaren af större Tomten framför andre Naboer få lösa then mindre, enär han sin rättighet lagligen bewakar.

7. §.

Är sådan liten tomt belägen emellan 2:ne större, af hwilka then ena wetter åt en af Stadsens stora gator, men then andra mot en af the mindre, hafwe så ägaren til then emot större gatan belågne Tomten rättighet til lösen, med mindre then andre grannen samma lilla Tomt högstnödigt betarfwar.

8. §.

Tomt, som igenom sträckande blifwit sned och ojämn, må, om så påstås eller wanprydning för Staden så fordrar, rättas, så gården antingen afbrinner, säljes eller igenom

Nabo-rätt inlöses: Och bör för thet affbndrade, efter mä-
tismanna ordom, gifwas ersättning eller wederlag af then,
som theraf blifwer ägare.

9. §.

Tomt uti nytt Qwarter bör alltid först bebyggas åt
allmänna gatan, och skall stor plats icke uplätas någon, som
icke sig förbinder at på then samma, innom then i 3 Artikeln
7 och 8 §. §. här nedanföre omförmälte tid, byggnad åt ga-
tan upfatta.

10. §.

Bergaftig och sumpig tomt, til hvars byggande spräng-
ning eller pålning och fyllning fordras, må emot lindriga
Tomtören uplätas åt then, som sig åtager at thestades
upfatta en anständig stenhusbyggnad, efter Tomtens belägen-
het.

11. §.

Wäderqwarnar böra icke annorstädes, än på the i Gene-
rale Chartan utmärkte ställen, upfättas.

3. Artikel.

Om Tomters afmätande och huru thewid för-
faras bör.

1. §.

Så ofta Tomt, fri eller ofri, bygd eller obugd, igenom
kiöp eller byte öfwerlåtes, bör öfwer then samma ny
mätning förrättas, och må ej upbud på Tomten bewil-
las förr än Ingenieurens Designation blifwit i Bygnings-
Collegio gillad.

2. §.

2. §.

Stads Ingenieuren åligger, sedan han förut öfwer alla nödiga Tomter i Qvarteret författat plan - ritning, at Tre dagar förut kundgjöra Grannarne dagen, då mätning skal ske, igenom 2:ne Stadsbetjente, som theråfwer til Ingenieuren aflämnat skrifteligt intygande at ibland Handlingarne förwaras.

Skulle en tillsagd Granne åga laga förfall, at på then utsatte dagen sig wid mätningen inställa, anmäla han sådant tidigt i Byggnings Collegio, som hafwer at pröfwa, huruvida förfallet är lagligt, och i sådan händelse ny dag utsätta. Är Byggnings Collegium ej tillsammans, då gifwes förfallet Stads Ingenieuren tillkänna, som sådant, wid första tillfälle, i bemälte Collegio anmäler; Och kommer med mätningen imedlertid at anstå, til theß ny dag thertil warder utsatt: uteblifwer Grannen jämwäl få, utan at vidare förfall af honom theß förinnan blifwit anmältd, gånge mätningen för sig.

Therwid underrättar Ingenieuren the närwarande Grannarne om Tomtens figur och belägenhet samt huru mätningen kommer at förrättas; Hwarmed sedan begynnes wid och ifrån then publique plats eller gata, som Tomten gränsar intil, och skola alle sådane mätningar förrättas i horizontal - Linea, fast än Tomten skulle vara sluttande til någonthera sidan; Hwarwid Ingenieuren betjenar sig af thertil hörande samt efter Tomtens beskaffenhet lämpelige Justerade och Krönte Instrumenter, såsom: Stång och Ried, med mera. Han bör jämwäl uti Designationen införa alle Grannarnes namn, som sielfwe, eller igenom fullmäktige, mätningen bewistat; och på händelse något af Grannarne wid Tomte-Linierne word at påminna, sådant

i Byggnings Collegio föredraga, och icke utfärda Designationen, förr än the yppade twistigheter lagligen blifwit afgjorde. Then Granne, som en gång wunnit upskof, och sedan, utan widare förfalls anmälände, försummar at blifwa i måtningen, må icke thes mindre åga frihet at, innom åtta dagar therefter, uti Byggnings Collegio wisa thes senare förfall, samt få del af then stedde måtningen, och innom tid, som honom förelägges, the ingifwa sine påminnelser.

Åstundar han ny måtning, eller pröfwat then samma, i anseende til Grannens påminnelser, nödig, bör sådan ny måtning ske på sökandens kostnad; Hwarefter Byggnings Collegium hafwer fridigheten at lagligen afgöra.

3. §.

Ej må någor intaga större eller mindre plats eller tomt, än thes Fastebref och Designation utwisar, hwarå Byggnings Collegium åligger hafwa noga inseende: Och skal til then ändan Stads Ingenieuren, tå han wid Tomts afmätning finner skilaktighet emellan Tomtens linier och förra Fastebref eller Designationer, sådant i Byggnings Collegio anmäla, samt, sedan Collegium om beskaffenheten närmare undersökt och sit utlåtande thesöfwer meddelt, uti Designationen, jämte förra Documenter, åfwen åberopa sig Collegii Utslag, som i framtiden til rättelse och efterlesnad lända bör.

Ginnes på Tomt, som afmätas skal, ej Fastebref eller förr gjord designation, så bör Ingenieuren uti omkring boende Grannars närvaro, först noga undersöka, huruvida the innehafwa thes Tomters rätta alnetal, och fortfara sedan med måtningen, på sätt, som ofwan förmålt är.

4. §.

Når tilfålle gifwes, skola krotar och bugter på Tomter

ter wid gator rättas; Swarwid Byggnings Collegium för nämligast har at anse Stadens Regularité samt Tomternes rätta proportion och stillo-lineer; dock wid slike jämfningar ågarne höras, innan något fastställles.

5. §.

Skulle någor til sin Tomt lagligen hafwa fått en del af en bakom eller bredewid liggande Tomt; Så bör samma del på planen eller designationen icke blandas med ågarens förra Tomt, utan med särskildt färg utmärkas, och bör jämwäl then Tomt, hwarifrån delen styckad är, til sin längd och bredd, på samma Designation utfättas, på thet Tomterne med tiden icke måge förwandlas.

6. §.

Uti alle Fästebref skola Tomters längd och bredd, i anledning af Ingenieurens beskrifning, noga införas samt en med Byggnings Collegii Sigill stämplad plan öfwer then afmätte tomten, med anmärkning af alle tilstötande tomter och theras ågares namn, Fästebrefswet bifogas: Börandes sielfwa planen tydeligen utwisa Tomtens läge efter wäderstrefket, med alle thes vinklar, sådane, som the wärkeligen finnas Geometricce aftagne.

7. §.

Finnes Fri Tomt oinstängd eller obebygd; Så bör Stads Ingenieuren ofördröjeligen, wid förlust af halft års lön, sådant i Byggnings Collegio angifwa, som tilhåller ågaren at, wid wite, sin Tomt, innom wis förelagd tid, instänga, och sedan, efter gillad desein bygga, hwartil honom tid förelägges af högst try år; Försummas thet af ågaren, warde han af Stads Fiscalen infallad til Byggnings Collegium, som då har at pröfwa, hwad hinder legat i wågen, och thet åst ågaren icke gitter wis laga förfall, warde Tomten igenom offentligit uprop til then måstbiudande försäld, sedan

på sätt, som Vår Nådige Förordning om Gålbunden fast ägdoms försälgnings af d. 4. Maji 1752. stadgar, Terminen till försälgningsen blifwit 3. Måndagar efter hvarannan på Nådstufrun kundgjord; Och skall en tredjedel af then, igenom en slikt försälgnings, erhållne Köpestillings hemfalla Staden, men the öfrige två tredjedelar tillfallas Tomteägaren; Dock äligger Köparen, at låta med sådan egen dom Lagfara samt then samma sedan, inom förnämde tid, bygga; I annor händelse förfares åter med Tomten, som nu sagdt är.

Skulle någor på sin frä Tomt vilja anläggga så widlyftig och kostsam byggnad, at then samma inom tre år icke kan fullbordas, så har Byggnings Collegium, efter alla omständigheters noga pröfwande, at lämna then byggande så lång tid öfver tre år, som till slikt byggnad omgängeligen fordras; Dock wid wist, efter Byggnaden lämpat, wite, om sådant försummas; Och må jämwäl tillåtas synckemis upföra en tillämnad större byggnad, allenast Byggnings Collegium therwid tilser, at samma byggnad emot gatan, angränsande Torg eller öppen plats först så tillställles och fullbordas, at yttra Façaden winner ett emot belägenheten någorlunda swarande anseende. Fullgör icke then byggande thes skyldighet inom then utfatte tiden, skal witet uttagas, och kortare tid honom å nyo föreläggas, wid fördubbladt wite; För attter han jämwäl thenna tiden, så har Magistraten at låta Tomten med åbyggnad igenom Auction försälja, och Köpestillingen ägaren tillstålla, sedan böterne först blifwit afrånade; Men är byggnad på Tomten icke påbegynd; så hemfaller 1/2 del af Köpestillingen Staden, enligt thet, som här öfwan stadgadt är.

8. §.

En öfri Tomt hädanefter uplåtes emot årlige Tomtören,

ren, skall i upplåtelse brefwet utfättas, at Innehafwaren
ligger samma tomt genast instånga och inom try års förlopp
behörigen bygga; försummas thet utan laga förfall, kånnes
samma Tomt, med therå beghnd och befintelig byggnad, u-
tan lösen och widare åttarning, eller Upbud, under Bygg-
nings Collegii disposition, at uplåtas til then måstbiudande,
eller then, som therå bäst bygga will. Men, om Kjöpare til
slit indragen ofri Tomt sig icke insinner, bör Collegium lå-
ta then med tjenlig afplankning instånga, til theß någon sig
annåler, som utan drögsål bygga will.

Skulle på ofri Tomt åbyggnad igenom wåldeld afbrin-
na, och Innehafwaren, inom try år thereafter, upsätter sådan
byggnad, som emot Tomtens wårde och belågenhet swarar,
bör han få köpa Tomten fri, så framt icke Öfver-Ståthålla-
ren och Magistraten skulle pröfwa then samma böra indra-
gas och til Stadens nytta med mera fördel kunna användas.

Men, om ofri Tomt i slit händelse ej genast instånkes,
eller, inom try år, med nödig bygnad förses; Så förhålles
thermed på sätt, som ofwanföre stadgat är.

4. Artikel.

Om nya Gators anläggande och the gamlas
förbättrande.

1. §.

Gata, som å nyo anlägges, bör göras tjugufyra alnar
bred; men tvårgata eller gränd tjugu och minst sex-
ton alnar. Warder gata förlångd igenom nytt qvarters
inrättande, behålle theß förra bredd.

2. §.

Nylagd gata bör hafwa rånn-stenar å båda sidor, och
B 2 böra

böra på the större gator wid alla Hus, som hädanefter byggas, rånn-stenar läggas af huggen Sandsten, hwarå Stads-Ingenieuren äger at hafwa noga inscende, och, therest någon trefkas sin skyldighet härutinnan at fullgöra, bör sådant i Byggnings Collegio anmälas.

3. §.

The tvärt öfver gatan löpande rånn-stenar måste wara af bred gatusten; och skola the Husägare, som swara för gatan, widkiännas rån-stens så wäl förbättran - som renhållande; Men the på allmänne gator befintelige diupe aflops-rännilar böra stensättas samt täckas antingen med hwall, så wida giörligit är, eller ock med järnbeflagne träplankor; Och böra sådane huswud- eller aflopsrännilar, som Staden kommer at swara före, sedan på theß befohmad altstån-digt underhållas och rengöras, samt alla omkring boende grannar äga lika rätt at theruti leda watnet.

4. §.

Rännil, som löper igenom Tomt, måste Husägaren tilböriligen wid mact hålla och antingen stensätta eller med träplankor fodra, så at watnet kan hafwa fritt och obehindrat aflop; försummas sådant, åläggge Byggnings Collegium Tomte-ägaren, wid Eijo Daler Silf:mits wite, theß skyldighet härutinnan, innom wiß, efter arbetets bestaffenhet lämpad, tid, at fullgöra; sker thet åntå icke, låte Byggnings Collegium igenom Stads Ingenieuren rännilen lagas af Stadens arbetsfolk, och aflämnas thertil nödige materialier för Stadens räkning, så framt tilgång therpå hos Tomtägaren icke finnes; hwarefter omfösinaden, jämte böterne af honom utsökes; och bör Stads Ingenieuren hafwa noga uppsigt öfwer the rännilar, som Staden underhåller, at the äro i wederbörligt stånd, samt, tå han besinner någon

gon felaktighet, sådant straxt i Byggnings Collegio angifwa, som har om förbättringen at foga skyndefam anstalt.

5. §.

Emot Gata, gränd eller andre almänne platser få afträdes hus ej sättas: Börandes ej eller råmmor och trummor ifrån fjök och förstuswor annorlunda få gibras och nyttias, åu nedre wid ränn-stenen; Swarföre och the, som hit intils blifwit på annat sätt inrättade böra ofördröjeligen ändras.

6. §.

Byggnings Collegio åligger igenom Stads Ingenieuren draga försorg, at alle platser, gator och gränder, antingen the böra på Stadens eller Inwånarnes bekostnad stenläggas och underhållas, warda tilbörligen inrättade och wid mact hållne; Och, på thet om gatornes årliga förbättrande så mycket såkrare underrättelse erhållas må, bör Stads Ingenieuren, wid årets slut, ingifwa förteckning på hwilka gator han thet året låtit omlaga, samt föreslå, hwilka gator och platser thet foljande året böra omlagas och förbättras; Och må, til then åndan, Stads Ingenieuren, med Byggnings Collegii wettskap, antaga et tillräckeligt antal förfarne gatu-och sten-låggare, hwilke stå under hans inseende och niuta arbetslön för hwarje qvadrat samn efter Taxa, som therom utfårdas.

7. §.

Å någon sielf begiår eller af Byggnings Collegio tillsåges, at låta sin gata förbättra, men thertil antingen icke kan eller icke will egna hästar bruka, bör Byggnings Collegium, uppå Stads Ingenieurens anmälan, tilhålla Åkare-Embietet, wid bot af Try Dal. Silf:mt, at för betalning efter Taxan framtidra the til samma arbete nödige Materialier af tienligt grus, sand och sten, ifrån then ort them anwist warder.

8. §.

Wid gatuläggningar äligger Stads Ingenieuren, igenom the thertil antagne gatu- och sten-läggare, at låta utföka tienlige stenar til hwart och et behof serfildt, således, at til rådränn- och förband-stenar tages aflänge och runde, ju större ju bättre, men til fyllning, mindre stenar; Gruset som til stensättningen brukas, måste wara groft och stadigt; dock utan mycken stenblandning; Men oswan på stenläggningen nyttjas finare sand til hoppäckning och sammanslötning: Börandes gatan wäl förbindas, och rutorne, som ej få wara större än emellan 3 och 4 alnar i qvadrat, med mindre stenar i korsband tillsammans sättas; Swarester then nylagde gatan besirös och wäl sammanslöttes.

Skulle gatuläggningen finnas wara oförswarligen förrättad, bör Stads Ingenieuren låta sådant bättre, eller, om så behöfwes, hela gatan omlägga, utan någon widare kostnad för ägaren, med mindre felaktigheten härrörer af the materialiers oduglighet, som ägaren til gatuläggningen anskaffat; hwarpå litwäl Ingenieuren bör, under påstående arbete, göra åtal, och, om ändring theruti ej annorlunda winnas kan, sådant i Bygnings Collegio annåla, så framt han sedermera för arbetets befundne mindre duglighet will wara utan ansvar.

9. §.

Rågt belägna eller sancka gator skola efter hand upfyl-
las, hwarwid wattufallen böra, efter belågenheten, riktigt af-
ledas; Dock äligger Stads Ingenieuren alla gator och wat-
tufall så afwåga, at gatorne icke blifwa för höga, husen til
skada, samt, om antingen grannarne wid hans förrättade
afwågning och tilåmnade wattuledning hafwa något at på-
minna, eller han sielf skulle finna någre betyndande swårighe-
ter therwid möta, at förut, och innan arbetet företages, så-
dant

dant anmäla i Byggnings Collegio, som, efter alle omständigheters noگا öfwerwägande, afgör, huru dermed skal förhållas; Och bör, till then ändan, Ingenieuren ofördröjeligen författa riktige afwägningss Chartor öfwer alla gator och gränder i Staden och på Malmarne, som utwisa, huru the förut äro inrättade, och framdeles, till befordran af wattungfall och en beqwämligare framförsel, komma at förändras och bättras; hwilka Chartor, sedan the af Byggnings Collegio blifwit öfwerseende och gillade, böra till nödig underrättelse wid Ingenieurs Contoiret förwaras; Och må then byggande, wid deseinens öfwerseende af Byggnings Collegio, påminnas, at af Stads Ingenieuren gifra sig underrättad, huru högt sträckstenarne, efter afwägningss Chartan, böra inmuras.

10 §.

Alla torg, gator och gränder, strandplatser och wägar innom Stadsens Staqvät, tillika med Tullgårdarne, böra wara wäl fylde, planerade och stenlagde; en eller annan the innom warande wäg likwäl undantagen, som tills widare, efter wanligheten, fylles och wid mact hålles af wederbörande hus eller Tomt-ägare, i försvarligt stånd; Och tillkommer Stadsens Innewånare i gemen, at låta så långt af halfwa wägens eller gatans bredd fylla och stenlägga, som hvars och ens Tomt eller Hus räcker.

Utaf Torg och andre allmänne platser bör hwar och en thewid boende Tomt- eller Husägare låta fylla och stenlägga tolf alnar ut ifrån thet Hus eller Tomt, och thet så långt, som then sig sträcker; Men för thet öfriga af Torget eller platsen drager Byggnings Collegium, för Stadens räkning, behörig försorg, och, thet berg finnes, låter them bortspränga; Men the i gatorne och utan för tomterne warande Bergsklintar böra på angräntsaude Husägares kostnad bortsprängas.

11. §.

11. §.

Skulle någon, sedan Byggnings Collegium förut antingen skriftligen, eller, in för Protocollet, muntligen, antydt honom gatan för sit Hus, innom wis, med Tijo Dal. Silfwermynts wite, förelagd tid, at stenlägga, sådant icke efterkomma, åligger Ingenieuren, på erhållen skriftlig befallning af Collegio, at låta wärkställa arbetet, hwarefter Byggnings Collegium hafwer omkostnaden, jämte witet, genast at utföra af Husägaren, utan anseende til stånd och wilkor, så framt han huset sielf bebor, eller ock i annor handelse, af Hyresmannen, en eller flere, hwilke sedermera hafwa thet på Hyran at korta; Men skulle hyran wara förut betald; så har Byggnings Collegium at hålla sig til Husägaren, och, therest han icke är i Staden boende, anlites Konungens Befallningshafwande i then ort, ther then tresskand de wistas, om skyndesam utmätning.

12. §.

Söker Husägaren at hindra Ingenieuren uti wärkställigheten af gatuläggning, ware samme Husägare förfallen til Tjugu Dal. Silfwermynts böter, them Byggnings Collegium, tå sådant angifwes, och then brotslige blifwer therom öfwertrygad, har at utmåta; och wärkställes icke thes mindre gatuläggningen på sätt, som sagt är.

13. §.

Ei må på stora gator utan för port göras trappsteg längre ut än Sex qvarter, och bör rånn-stenen gå med hwall under trappan, eller ock, therest trappan hafwer mindre språng eller steg på två eller tre sidor, tå rundt omkring then samma. Skulle flere trappsteg ifrån gatan til huset behöfwas, göras tre utanföre och the öfrige innom Husmuren; Men i gränder böra trapporne allesammans wara innom muren.

Enär

Endr på något Hus, som hafwer trappsteg på gatan, någon stor reparation stier, bör Byggnings Collegium tillhålla ägaren, at flytta trappstegen innom husmuren.

På större gator måge ej eller så kallade afwisare sättas längre utifrån husen än Sex qvarter, afwisaren, med thes yttre kant, inberåknad; Swaremot i gränder, som äro smalare än tolf alnar, sådane afwisare aldeles icke få ned sättas.

14. §.

Stulle någon, för tilärnad Bygnad, hafwa nödigt at upfättia afplankning utan för sin tomt; så må han, på torg och andre öpne platser, thertil ej intaga mer, än Sex alnar ifrån Tomten; men, på gator och i gränder, allenast en fjerdedel af gatans eller grändens bredd, och sådant wid Tio Dal. Silf: wermynths wite. Alle sådane plank böra, ta med Bygnaden så wida kommit, at nedersta wåningen kan hållas stängd, wid lika wite och utan all inwändning, åter nedriswas: Utan för these afplankningar måge ej någre Bygnads materialier af sten, bielkar eller thylift mera upläggas, utan bör alt sådant inbårgas innom afplankningen och på Hus-Tomten.

Anställes Bygnad eller reparation, utan sådant plankes upfättande, wara ej eller tillåtit at med Bygnads ämnen intaga mera af allmän plats, gata eller gränd, än hwad med plank här ofwan tillåtit är.

15. §.

Så snart sten, igenom gatans ovarsamma upstötande om wårtiden, eller eljest, lofnar, eller ock wattungdrag sig omkring stenarne sätter, bör Husägaren sielfmant låta laga thet, som felar; och, ther han sådant försummar, bör Byggnings Collegium honom therom påminna, wid förelagd dag til gatans förbättrande, wid Tio Dal. Silf: mths wite;

¶

¶

Treffas han widare, låte Collegium, under Stads Inge-
nieurens uppsigt, bättra thet, som felaktigt är, och kostnaden,
jämte witet, utmåta; Men, hwad the smärre bristfälligheter
angår, hwilkas förbättringar, igenom tidens utdrägt, blifwa
beswärligare och för Husägaren kostsamare; så äligger
Stads Ingenieuren, så snart han the samma finner, at, efter
lämnad underrättelse therom til Husägaren, med thet un-
der Ingenieurens insende stående arbetsfolk, sådane smärre
bristfälligheter, utan uppehåll, wota låta, och bör kostnaden
thertil af Husägaren straxt betalas, eller, i annor händel-
se, igenom wederbörlig handräkning uttagas.

16. §.

Til förekommande af trångsel, mörker, osnygghet, och an-
nor olägenhet, som förordsfakas af the i Staden warande tränga
gränder, bör Bygnings Collegium noga tilse at, enår wäld
i slike gränder timat, eller Hus för bosällighet måste riswas,
Tomten så lemnas obebyggd, til thes en hel husrad emellan
2:ne sådane gränder, eller ock någon del, til hälften eller min-
dre, af Husraden kan efter handen indragas, och af then så
utaf samme indragne Husrad och twenne gränder ledig blif-
wande Tomt eller plats en tienlig gata inrättas, och thet
öfriga warder indelt til the på båda sidor angräntande Hus,
hwilkas ägare, för then förmån them tillsyter af större ut-
rymme och mera dager, äro skyldige, at i proportion af
hwartheras förut ägande samt af Tomten och platsen them
tilfallande alnetal, bidraga til then ersättning, som ägarne
af förenämde ledige blifwande Tomter för samma Tomter
och platser, efter Rättsmannas ordom, böra njuta.

17. §.

Ej må öfwer gränder, hwalf, eller öfwer gator och
gränder så kallade Altaner til Communication husen emellan
byggas; och måge the hit intils med tillstånd upfatte Alta-
ner

ner icke få repareras, utan, så snart the blifwa bristfällige,
aldeles bortrifwas.

5. Artikeln.

Om Bygnads Deseiner eller ritningar.

1. §.

Det författa deseinen til Hus och Bygnader tilkommer
wål egenteligen Stads Architecten; Dock måge sem-
wål andre gifra slike teckningar och deseiner, allenast the,
ej mindre än Stads Architectens, til öfwerseende och gils-
lande i Bygnings Collegio ingifwas, författade på stort
papper med ren och tydlig scala.

2. §.

Wid deseiners författande i afttages, at alle wåning-
gars planer ställas öfwer hwarandra, och ther ofwan uppå
sielfwa Facaden, på thet theraf straxt finnas må, om stil-
lomurarne äro stälte på hwarandra, samt huru eldrören ä-
ro förde bakom och utmed hwartannat. Skulle alle stiljo-
murar i the öfre wåningarne ej komma at stå på hwaran-
dra; så måste med en profil utwisas, huru the äro til
Husets säkerhet försedde; Så bbr ock, wid then nedersta wå-
ningens plan eller grundritning, hela Tomten med thes nu-
mer, och all therå besintelig åbyggnad, wara astagen, jämte
therintil sibtande gator och närboende Grannars Tomter,
samt tillika utsättas qvarterets och gatornes namn; Ödres
teckning öfwer någon tilökning på förut bygd Hus, må-
ste både thet gamla huset och tilbyggnaden på en desein med
serstelte fårgor utmärkas.

3. §.

Eå deseinen blifwit til Bygnings Collegium ingifwen,
åligger bemålte Collegio at, utan uppehåll, förordna någon
af

af theß Ledamöter, som, jämte Stads Architecten, tager platsen, ther bygnaden kommer at anläggas, i ögnafsigte; hwarwid noga efterfrågas bör, huruwida någon af Granarne, igenom then tilämnade bygnaden, på ett eller annat sätt, kan komma at lida; i hwilken händelse, och therest något emot bygnaden påminnes, men sådant i godo ej kan biläggas, skiliaktigheten bör i Bygnings Collegio anmålås, tillika med Stads Architectens theröfwer aflämnade betänkannde; Wid deseinens öfwerseende i actt tager Stads Architecten, at ej något emot hwad thenne Förordning om Bygnader innehåller, må tillåtas; finner han något at påminna, som then byggande, uppå föreställning, ej wil godwilligt ändra, annåle han sådant i Bygnings Collegio, som, sedan wederbörande hörde blifwit, hafwer skyndesamt utslag at meddela.

4. §.

Utaf deseinen, sedan then i Bygnings Collegio blifwit faststald, skal then byggande låta taga en aldeles litformig ritning, med påskrifwen approbation, så at sielfwa Originalet må kunna til rättelse i framtiden wid Bygnings Collegium förwaras; hwarjämte et Utdrag af Collegii Protocol then byggande meddelas, theruti the skyldigheter införas, som wid bygnadens wärkställande, i förmågo af thenna Förordning, förnämligast böra i actt tagas.

Mur- eller Bygg-måstare må icke gåra med bygnaden början, innan han fått then gillade deseinen och Collegii nyhånnde Protocols Utdrag, uppå hwilket honom åligger at teckna sit namn, jämte dagen, då then byggande låtit honom thet genomläsa.

5. §.

Begynner någor Bygnad, innan deseinen i Bygnings Col-

Collegio blifwit gillad och Collegium til bygnadens företa-
tagande lämnat bifall igenom Utdrag af Protocollet, hwar-
til Bygnings Collegium åger tid, högst af en Månad, at
förelägga; så skall then byggande therföre böta Femtio Dal.
Silfvermynt, och äntå wara skyldig at ändra bygnaden,
ther så nödigt pröfwas; men Bygg- eller Mur-måstaren
plifte i sådant fall dubbelt. Och ware lag samma om byg-
naden annorlunda wärkställes, än then i Bygnings Colle-
gio gillade desein utwisar. Wil någor hafwa deseinen i
en eller annan mätto ändrad, anmåle sådant i Bygnings
Collegio och aswackte skrifteligit utslag theröfwer.

6. §.

Tå grunden til bygnaden är grafwen, och then, som
bygga låter, ei är om theß godhet aldeles trygg och säker,
står honom fritt, at theröfwer begära besigtning i Bygnings
Collegio, som utnämner wiså besigtningssmän, at, efter bästa
wett och samwete, then byggande i theß förehaftwande
råda.

7. §.

Tå med bygnad så wida kommit, at Taklaget på hu-
set är upfatt samt skorstenar och trappor åro upförde, å-
ligger Bygnings Collegium, innan rappning och flisring
sker, eller rummen blifwa med tak och golv försedde, at, til
Stadens och then byggandes egen säkerhet samt til utrö-
nande, huru deseinen blifwit fölgd, låta öfwer bygnaden
anställa besigtning så til murar och hwalf, eldståders be-
skaffenhet samt skorstenars dragan- och hwalfwande, som
til Taklagets fall och förband, med hwad mera til styrka
för bygnaden och förekommande af eldswåda, nödigt är.
Och skall therföre then byggande åligger, at tå Mur- eller
Bygg-måstaren, som förestår arbetet och är therföre answa-
rig, gifwer tillåna, thet bygnaden så wida kommit, at

besättning thereå anställas kan, sådant, wid Tiugu Daler
Silt:mts böter, anmäla i Bygnings Collegio, som om be-
signingen straxt föranstaltar.

6. Artikel.

Om Handtwärkares skyldighet wid bygnader.

1. §.

Den, som, igenom betingande, åtager sig at förfärdiga nå-
gon bygnad för wiß Summa, til föreskrifwen tid, skal
obrotsligen fullgiöra alt hwad deseinen och therepå grun-
dadt Contract, så i anseende til tiden, som andra omstån-
digheter, innehålla, och, ther något igenom thes förwällan-
de försummas, bör all theraf förordsakad skada och kostnad
af honom ersättas.

2. §.

Handtwärksmästare, som, för byggandens dagspenning,
påtagit sig arbete, bör hafwa kunnigt och förswarligt
folk til thet antal, som nödwändigt fordras; men icke på-
stå eller taga af Huseägaren lika betalning för Lärodrän-
gar eller ynglingar, som för Gesäller; ej eller öfwer then
Taxa, som Öfwer-Ståthållaren och Magistraten bör årlig-
gen utsätta, och hwilken bör wara inrättad efter dagarnes
af- och til-tagande: Börande åfwen sådant wid Contractis
slutande noga i aft tagas. Arbetaren åligger i rättan tid
sig wid arbetet insinna, och thet icke, igenom sielswäldigt
tagne fristunder försumma, utan med all flit så många
timar arbete, som wanligen räknas för en dag, nem-
ligen ifrån klåckan Sex om morgonen til Sex om aftonen,
hwarunder likwål frihet bestås en fjerdedels tima til frukost
och en tima til muddagsmåltid. Försummar någor thesa
arbets

arbets slunder til mer eller mindre del; han skall för hvarje tima böta en fjerdedel af dagspenningen, som ägaren hafwer frihet på daglönen at afdraga; Uti hwilket alt Bygnings Collegium bör lämna then byggande handräckning, så thesöfwer flagas.

3. §.

Ej må Mästare, som i början sätter godt och förswarligt folk wid bygnaden, them sedan, wid 10 Daler Silfwerts bot för hwarthera, utbyta med sämre, så framt icke Husägaren thet tillåter.

4. §.

Uti arbete, som styckewis gibres, lämnas wäl Mästaren frihet at sättja sit arbets folk, så Gesäller, som drängar, på prof, och therefter med them betinga; dock blifwer han för arbetet ansvarig.

5. §.

Som ej någon bygnad bör företagas utan Mästares inscende; så bör ej eller en Mur- eller Bygg-mästare, som sluttit om något wist arbete, thet samma til Husägarens skada församma eller på tiden utdraga låta, utan skall han på sit arbets folk hafwa flitigt inscende, och wara Husägaren ansvarig för all then skada, som igenom hans försummelse timar; Men ej måge Ryttare, Soldater eller arbetare, som wid Publique wärk hafwa förswar, än mindre löst folk, åtaga sig större eller mindre Bygnader, wid Tijo Dal. Silfwermynns böter, eller theremot swarande kroppsplicht, utan böra the arbeta under Mästares inscende, om the wid Bygnad wilja söka förtienst; Och skal thenna plikt fördubblas, om the låta bruka sig wid någon förbuden Bygnad af Trå.

6. §.

Märker then, som bygga låter, at arbetet illa och slum-
mer=

meragtigt göres, angifwe sådant i Bygnings Collegio; Afwen som och Mästaren, therest then Byggande icke låter anskaffa tillräckelige Materialier, efter upgifwit förslag, eller eljest är wällande, at Bygnaden ej kan tidigt fortsättas, bör sådant anmäla i bemålte Collegio, som, efter föregångnen syn och undersökning, i bägge händelserne, åligger slike mål at skyndesamligen afgöra.

7. §.

Finner Mästaren, at then Byggande anskaffar släta och odugelige Materialier, samt således icke sielf är angelägen om arbetets godhet; Så må han theremot i tid göra förbehåll i Bygnings Collegio: Börandes the, om Materialiers wråkande, utkomne Förordningar therwid noga efterleswas.

7. Artikeln.

Om Hus och Bygnader.

1. §.

Alle Hus som hädanefter å nyo anläggas i Staden och på Malmarne, skola byggas af sten; Och begripes jemwål therunder allehanda uthus, såsom Wagnshus, redskapshus, lider, drifhus och Lusthus i Trågårdar, bodar, skiul och all annor Bygnad, under hwad namn then wara må, antingen grunden är fast eller lös, i hwilken senare händelse, then kan med pålning eller Hammarband förbättras; Dock må then, som bygga wil, af bräder upsätta Bod för Materialier, i fall han för them ej annan utwäg hafwer; Och bör samma bod, så snart med Huset så långt hunnit är, at materialierne ther kunna förwaras, straxt nedrifwas.

2. §.

2. §.
På Malmarne måge plank af bræder nyttjas omkring
Trågårdar och Tomter; dock ej högre än fyra alnar, och
utan at then ringaste Bygnad af trä therwid upføres.

3. §.
Sjöbodar af bræder måge ej byggas på andre ställen
än wid stränderne, på båda sidor af Carlbergs eller Barn-
hus wiken samt norr om gamla Kungsholms broen och vä-
ster om Jagt Swarfwet på Kungsholmen; Börandes sådane
Sjöbodar upføres allenast til Sex alnars högd ifrån under-
laget til takfoten samt täckas med taktegel.

4. §.
Hus, som å nyo byggas, skall hafwa hwälfd kiällare
samt egna murar å alla sidor; Och, när tvåanne Hus stöta
med gaslarne tilhopa, bör gaswel-muren them emellan wara
minst en aln högre, än taken på bägge Husen.

5. §.
Hus får hädanefter icke täckas med torf, spån, bræ-
der eller annat eldfångt, utan med förtent Järnbleck, jern-
plåtar, skiffersten eller ock med taktegel; Och böra takställ-
ningarne så inrättas, at wattufallen icke stöta tilhopa, u-
tan at taket får thes fall åt gårdsrummet samt åt gatan,
hwarest watnet afledes med bleck-rännor ut med wäggen ned
åt gatan.

6. §.
Trälister och Bräd-gaslar samt store winds kappor och
the så kallade Frontispicer af timmer och bræder samt tak-
affättningar af trä warda härigenom aldeles förbudne;
Och skal åligga Byggnings Collegio at tilhålla them af
Stadsens innewånare, som nu för tiden på thesas Sten-
hus åga slike taklister, affättningar och winds kappor, at, in-
nom kort, wid Tiugu Dal. Silf:mits wite, förelagd tid,
sådan

sådant behörigen rätta och ändra; Swilket, i anseende til tak-
affättningur, på thet sättet må tillåtas, at träwirket blifwer
på yttra sidan beklädt, antingen med jernplåtar eller ock med
tegel, som wäl rappas.

7. §.

Skulle någon, för infallande Höstwäder, nödgas beklä-
da gaslarne med bräder på et under Bygnad stående Hus;
så bör samma beklädning näst på följande wår, wid thet i
föregående §. utsatte witet, åter borttagas och gaslarne up-
muras; skier thet ej innom Maji månads slut, gifwe Mur-
mästaren, som wid Bygnaden nyttias, sådant straxt, wid Ett-
hundra Dal. Silf:mts böter, tillkänna i Bygnings Collegio,
som, utan uppehåll, låter Bråd-gaslarne nedrifwa samt kost-
naden thertil, jämte the förfallne böter, af then trestande ut-
lösa.

8. §.

Uti Hus, som hädanefter bygges, skola windsgolfwen
läggas af tegel, och takstolarne så sättas, at the underlig-
gande biellkar och troshottnar blifwa brandfrie; Swilket åf-
wen bör i akt tagas, när gamle Hus skola med nya tak
förfes.

9. §.

Skorsten uti nytt Hus skall icke upföras på någonthe-
ra sidan af tak-foten, utan så nära intil kroppåsen, som
möjeligt är: stödjande sig på gaswelen eller skiljomuren,
eller ock på hwalf emellan skorstenarne.

10. §.

Ej måge biellkarläggas för nära intil skorstenspipa,
mindre ther uti inmuras, utan bör emellan skorstenspipan
och närmaste biellkar, med theras wårklar och ther under slag-
ne bråd-planel, altid lämnas nio tum ledigt, som fylles
med mur, så golf skal inläggas; kunnandes, i anseende ther-
til

til eldröret och skorstensspån från eldstaden få upföras endast af sex tumes tjocklek. Då flere skorstens pipor ledas ut med hwarannan i bredd, igenom mur, böra ej eller bielkar läggas för nära therintil, fast mindre i sielfwa muren emellan skorstens piporne, utan bielkarne fästas med wäxel, nio tum ifrån muren; Och bör Murmästaren, som har bygnaden under händer, i fall innehället af thenne §. ej warder uti alt wederbörligen och på thet nogaste i ack tagit, thesfore böta ifrån Et til och med Dubundrade Daler Silf:mt., samt hwad felat är, med egen kostnad, ändra och rätta, innom wis, wid wite, honom förelagd tid.

11. §.

Bottn til Sals och Kammar-Spisel bör, til undwifande af eldswåda, icke läggas på bielkar, utan måge the samme affiåras och fästas med Wäxel-bielkar, samt, i the affsturne bielkarnes ställe, jernstänger läggas på kant, uppå hwilka bottnen muras. Theremot bör Eldstaden i Kiöksspisel, som nödwändigst måste ställas på bielkar, muras aldraminst til Aderton tumes tjocklek, så framt icke hwalf therunder inrättas, som då bör wara Nio tum tjockt; Och måste bottnen på Syrugn, när then kommer bielkarne närmare än Nio tum, läggas med järnhällar, samt för alla Spisslar och Kakelugnar planer til Sex qwarters bredd läggas af sten eller tegel; Äfwen som ock golf inunder Kakelugn bör wara lagt med tegel eller sten.

12. §.

Uti Kiök och Brygg-hus samt annorstädes, thet mycken eldning brukas, skall Skorstenspipa göras rund, för at bättre kunna ansas och rengöras, eller hörnen af Syrkan-ten, thet mycket sot sig altid fäster, brytas.

13. §.

Jernstång, hwarigenom sotning hindras, bör, wid Tio

Daler Silf:mts böter, icke sättas igenom öppningen in uti Skorstenen; Och böra jämväl slike Jernstänger i gamla hus och skorstenar, innom en af Bygnings Collegio wederbörande förelagd kort tid, wid lika wite, borttagas.

14. §.

Utän på wägg må icke kanelungspipa updragas.

15. §.

Oswan uppå Wåningsrum får icke hö-wind inrättas, utan nedre i huset och närmast til stället, ther ej någon eldstad är; ej eller må skorstens pipa föras igenom och nära intil sådan wind eller skulle, icke eller intil Magasins rum, ther Lin, Sampa och andre eldfångde waror upläggas; för slike rum böra luckor altid wara af iern samt sielfwe öppningarne med stenarmar förses. Bygges Wåningsrum på sådane skullar, Windar och Magasiner, så skal trofsbottnen theremellan wara med gips eller kalkkrappning inunder öfwerdragen, och ofwan uppå lagd med tegel.

16. §.

På the ställen af Malmarne, som äro högt belagne, må hus hädanefter ej dragas högre up än Siu alnar til takfoten, ej eller byggas bredare än til fiorton alnar, murarne inberäknade, så huset äger fall på både sidor; och må takresningens högd blifwa allenast hälften emot husets bredd; men hus, som icke äger sådant affall, och således måste upfattas med brandmur, bör, til undwikande af för hög takresning, ej byggas djupare eller bredare, än högst Tio alnar, så högden til takfoten blifwer, som nyss berördt är, Siu alnar, men takresningens högd fem siuende delar emot bredden af huset. Och står wäl ägaren fritt at, ofwanuppå Wåningsrummen inrätta Windskamrar, dock med thet wilkor, at afstängningen, göres med mur på alla sidor, och hielkelaget öfwer första wåningen, enligt thonne Artik. 8. §. beläggas med tegel.

17. §.

17. §.

Trappor inuti hus bör a hvalsivas alla wåningarne igenom; och skola jämnwål alla förstufwor eller gångar, för större säkerhet, samt wigare undsfättning och communication wid Eldswådor, med hwalv förses, eller åtminstone inrättas med tjocke och wål gipsade eller kalktrappade tak, med tegel eller gålfssten ofwanuppå belagde. Så måste ock alle fönster och dörluster förses med förswarlige hwalv-bogar samt skiljemurarne i huset wara skälte på hwarandra; men skulle then byggande, för sin beqwåmlighet, willa hafwa någon skiljomur på annat sätt upförd; så bör then samma icke blott och endast wara skäld på bielle, utan tillika uphängas uti jernband och med hwalfboge försäkras.

18. §.

Then byggande åligger, wid Façaden åt allmänna gatan, noga i ackt taga en tjenlig fönster- och port-indelning, och bör, förnämligast wid torg samt andre allmänne platser, husens Façader i möjligaste måtto göras lika.

19. §.

Ej må hus hådanester med annan än ljus färg af Vi-riol och kalk ansstrykas.

20. §.

Så wål, så någon reparation anställes, som theß emellan bör noga efterses, at alt hwad i thenne Artikel, til säker- och waractighet, om Nybyggnader förordnad är, åfwen må i ackt tagas i gamle eller förut bygde stenshus; såsom: at trä-trappor borttagas och hwalvde trappor af sten i stället upföras; at Windsbottnarne stendläggas, och takstolarne så förändras, at the underliggande biellkar och träsbottnar warda brandfrie; samt, at biellkar, som ligga skorstens plpor för nära, affskäras och fastas med wårlar.

8. Artikeln.

Swad wid Bygnader, Grannar emellan, i aft
tagas bör.

1. §.

Sur, som updrages emellan Tomter, bör wara minst Sex
alnar hög ifrån jordbrynen, och böra i sådan mur
både grannarne taga del, i proportion af thesas Tomters
längd, eller ock bygga, hwar för sig, then honom tilhörande
andel; Och skall muren ställas mitt i stillo-Linien. Will
then ene bygga stilmur, men then andre icke, oaktadt han
af Byggnings Collegio blifwer thesom tillsagd, så må then,
som bygga will, efter Ingenieurens utstakning, fullfölja mur-
arbetet och njuta sedan, efter styrkt räkning, af then tressan-
de grannen, igenom Byggnings Collegii handräkning, betal-
ning eller utmätning för hans andel i kostnaden. På lika
sätt förfäres, så then ene Tomten är högre belägen än
then andre, och gråstens mur pröfwas nödig, at emotstå
then öfra Tomtens högd, men ägaren til then nedrigare
Tomten tressas; dock ware then sistnämde i sådant fall ej
skyldig at taga del i samma gråstens och ther ofwan uppå
upförde tegel-mur til mer än Sex alnar i högden, räknas
de ifrån jord-brynet på thes sida. Will then ofwanföre bo-
ende grannen upföra så fast gråstens mur, at han thepå
kan grunda någon tilämnad Bygnad, så må then nedanfö-
re belägne Tomtens ägare icke förpliktas at taga del, til mer
än en tredjedel, i besagde gråstens murs tioklet, hwilken tre-
diedel så kommer at stå innom thes Tomte-Linea och bör icke
med grannens öfwerbbyggnad intagas, utan fri och ledig läm-
nas.

2. §.

Likaledes förhålles med bräd-plank emellan gårdar på the
ställen, ther sådane tillåtas, så at hwarthera grannen half-
wa

wa kostnaden thertil består. Men wil någor, ther plank efterlåtes, hafwa sten-mur, må han then samma, innom sin egen Tomte Linea, upsåttia, så grannen icke får sig af samma mur, på något sätt, til sin bygnad betiena.

3. §.

Then, som någon del af en emellan sig och sin granne warande stångd eller vinstångd Tomt med Bygnad hågna will, må sedermera uti skiljomurens eller afplantningens underhål- lande njuta så stor del förminskad, som svarar emot hans Bygnads längd; Och må ej grannen in wid en Sif Bygnad något större eller mindre bygga, utan at thertil upföra egen mur, så framt the sins emellan ej annorlunda öfwerenskom- ma.

4. §.

Nödgas then Byggande riswa thet emellan honom och grannen stående plank, bör han fiorton dagar förut therom tillsåga, så at then andres gårdsrum kan inhågnas; och skall then, som bygger, bestå kostnaden så wäl til plankets ned- tagande som thes upsåttjande igen.

5. §.

Ej må någor bygga sin granne til skada och förfång; dock skall then, som har Trå-bygning qwarstående, när then andre bygger Stenhus, så ändra sit taf, at then nybygde murens theraf på intet sätt tager skada.

6. §.

Ufträden, Stall och Fåhus böra ingalunda så anläggas, at grannar beswåras igenom therifrån slytande orenlighet.

7. §.

Ej må någor hafwa fönster eller glugg i annars gård, med mindre grannen thet tillåter, eller sådant är, igenom öfwer- enskommelse, stadgat förra ågarne emellan. Så må icke eller uppå Brandmur, som är upförd öfwer grannens taf, någre öppningar göras med träfärm och fönster, utan endast, ther
nöd

nödvändigheten så fordrar och grannen thertil samtlycke gif-
wer, små gluggar i sielfwa muren inrättas, försedde med
jernluckor, hwilka, til säkerhet så för ågaren som grannen,
kunna wid upkommande eldswåda tillstångas; Dock må gran-
nen, för slite gluggars skuld, icke hindras, at, om han så godt
finner, upföra sit hus högre, fast och gluggarne skulle ther-
wid komma at igenmuras.

8. §.

Nödsakas någor gå diupare med sin grundmur än gran-
nens redan lagde grund sig sträcker; så kan han wäl theruti
icke hindras; dock åligger Bygnings Collegium, när sådant
anmäles, at tilhålla bygganden, och i synnerhet Mur-måsta-
ren, at litet i sender och med all försigtighet företaga sielfwa
gräfningen: börandes grannens grundmur wäl understö-
djas, så at thes hus igenom gräfningen ej må taga skada.
Eter annorlunda, ställes then lidande skäligen skadeslös.

9. §.

Grundmur wid grannens tomt, på hwilken bygnad för-
ut ej finnes, bör så inrättas och upföras, at bygnaden ej st-
ger in öfwer grannens Tomte-linea.

10. §.

Betjena sig twänne grannar af en mur emellan theras
hus, hwari the hafwa gemensam del, och then, som wil låta
reparera, nödgas then samma riswa, bör han, tre månader
förut, sin granne therom tillsäga, så at han therefter kan gif-
ra nödige anstalter; Dock skal then, som bygger, bestå om-
kostnaden, så wäl til murens nedtagande som thes upsät-
tjande, omi the ej annorlunda kunna åsamias, och, så framt
icke samma mur är så förfallen, at then nödvändigt måste
riswas, så the böra bestå halftwa kostnaden hwar, af then högd
och längd muren förr haft. På lika sätt förhålles, så then
byggande hafwer egen mur emot nästgräntande Hus, men
grannen icke.

9. Ar.

9. Artikeln.

Om Handtwärkares Wårkstäder samt Wed och Kolrum så för them som andre.

1. §.

Will Handtwärkare, som sit Handtwerk med eldens tilhjelp drifwer, eller med eldsångde ämnen umgår, ibland hwilka jämwäl Snickare och Tunnbindare begripas, i Staden, eller på Malmarne inrätta någon wårkstad, eller wil någor anlägga Bryggerie, Brännerie, Giuterie, distiller-ugn, m. m. dylikt, anmåle sådant i Bygnings Collegio, som, igenom tydeliga deseiner, förefriswer then byggande, huru så wäl rummen til Materialernes förwarande som sielfwa wårkstaden, för egen och Grannarnes säkerhet, böra, under Stads Architectens inseende, och wid förelagt wite af Etthundra Dal. Silf. mt, byggas och hwälfras, eller eljest så säkert inrättas, at ej skada af eldswäda eller eldens utspridande wid wädelige händelser therigenom stå, at befara: Skolandes the, som redan och nu för tiden, någon af förenämde nåringar idka, wid lika wite, thesas wårkstäder, efter hand och inkom en wiß af Bygnings Collegio förelagd tid, på samma sätt ändra och inrätta.

2. §.

Nybyggnad bör så inrättas, at Huset warder försedt med tilräckelige och säkre rum, såsom kiällare och hwalf för Kol och wed samt flere eldsångde Materialier, efter hwars och ens behof och nåring, helst sådant hädanefter icke får ligga öppet på gårdarne; Och har Stads Architecten, wid deseiners för-färdigande eller öfwerseende, sådant at noga i akt taga.

3. §.

Wed får ej läggas på wind i stenhus, så wida någon annan tienlig utwäg til thes förwarande i Huset gifwes; Men måste Wind til sådant behof, i brist af annat rum, nyttias, så
E bör

bör therwid noga i akt tagas, at Winden belägges med sten, och takstolarne så ställas, at the underliggande biellkar och trofsbottnar warda brandfrie, samt at trappan til Winden är af sten med hwalff och jerndörr försedd, börandes ej eller weden läggas nära intil skorsten, hwilket alt, wid the årlige brand-syner, på thet nogaste bör eftersees.

På Malmarne, ther större gårdsrum äro, och ej annan utwäg til wedrum finnes, måge stul thertil upfattas, täckte med Tegel, utan wäggar.

10. Artikeln.

Om Stadens Allmänne Bygnader.

1. §.

Stadens allmänne hus och bygnader, så smärre som större, skola hådanefter til alla delar anläggas af sten; och böra deseiner til bygnader, som efter ortens belägenhet fordra större kostnad och anseende, Wårt Eget Nådige om-pröfwande af Öfwer-Ståthållaren och Magistraten understållas, innan the anläggas. Gator och Gränder eller Battubryggor, med mera, som under namn af publique platser kunna begripas, så icke på något sätt ändras, ej eller må, wid them samt hamnar och på torg, någon enskilt eller allmän bygnad å nys anställas, innan deseinen, med tilförlätelige ritningar och afmätningar, blifwit af Öf i Näder gillad.

2. §.

Wid alle Stadens strander och hamnar böra bryggor anläggas helst af sten, ther thet sig göra låter, och til Far-tygens säkerhet förses med fasta Jernringar samt tjenlige och säkre landfästen och fördubblade pålar, jemwål ock med goda wäderflottar, ther the behöfwas.

3. §.

Til befordran af större tilgång på watten wid eldswäddor, skola wattu-upfarter och upfordrings wärk på alle nödige stäl-

ställen anläggas och underhållas samt tillräckelige brunnar gräfwäs ther sådant sig göra låter.

4. §.

Äro hus och gårdar i tränga gränder för nära intil allmänna bygnader af något betydande värde, böra the, så snart the blifwa mycket bofällige eller afbrinna, efter Mätismanna ordom inlösas, samt rymtliga platser lemnas rundt omkring sådane allmänne bygnader; och i fall slike hus och tomter woro för kyrkor nödige, måge the, på samma sätt, af kyrkans eller Församlingens medel inlösas.

5. §.

Öfwer afbrände tracter bör, innan the å nyo få bebyggas, Charta eller grundritning af Stads Ingenieuren författas, som utwisar huru therstädes tilförene alle tomter afdelte och gatorne dragne warit. Finnes så någon tomt sned, eller göra krok och bugt åt gata, eller är gata för smal och trång, bör sådant alt, enligt 2. Art. 8. §. 3. Art. 4. §. 4. Art. 1. §., af Bygnings Collegio, så wida görsligit är, jämkas och rättas; Och måge, ther så nödigt pröfwäs, nye tvärgator igenom Qvarteren öppnas samt tseulige wändplatser inrättas.

Skulle, wid slike tilfällen, af fri och egen tomt något komma til gata och wänd-plats at utläggas, förhålles med Älgarens skadeslöshållande, på sätt, som thenne Art. 4. §. stadgar; men, är tomt ofri och Staden tilhörig, får innehafwaren therföre ej fördra annan ersättning än för therstädes befintelig samt af något värde qwarstående grund- eller husmur, med annan på Tomtens jämnande bewisligen anwänd kostnad, och thet efter Mätismanna ordom, hwilket bör ägaren af närmare och fiernare grannar allena godtgöras, så wida Staden til thet nämde behof lämnar tomten.

6. §.

Hamn, torg och gata bör hållas ledig och icke belastas med bräders och andre Bygnads Materialiers upläggande til salu, utan bör

bör Magistraten utse och låta inrätta tjenlige och affägne platser, hwilka til slike behof, emot skällic afgift, nyttjas måge; men the Materialier, som äro nödige til under arbete warande bygnader, såsom tegel, bielkar och bräder med mera, måge wäl, upå thesom gjord ansöfning i Handels Collegio, wid hamnar och strander få upläggas: Dock icke thestades qwarblifwa öfwer then tid, som, efter omständigheterna, utsatt warder, wid Tiugu dal. Silf:mts wite.

Ifrån thenna Bygnings Ordning undantagas the bygnader, som höra under Wårt Slotts Bygnings Embete; men, för öfrigit, bjude och befalle Wi alle i gemen, samt hwar och en i synnerhet, uti Wår Residence Stad at ställa sig thenna Wår Förordning til obrottslig efterlesnad; Och tilhörer Stadens Collegier, uti hwad på hwartheras åtgjård ankommer, at såsom första Domstol upåta, ransafka och afdomma alla the förbrytelser, som häremot föröfwas, jämte alla the twisier, som, angående temter och bygnader samt therwid förrättade arbeten, upkomma, ehwad jurisdiktion the, som sådant angår, i öfrigit kunna wara undergifne.

Men, så någor sig öfwer hemälte Collegiers Utslag will beswåra, Kommer therwid at i akt tagas, hwad Wårt Nådige Utslag upå Öfwer-Ståthållarens hemställande angående Politien wid maktållande här i Staden af then 18. Sept. 1747. om böternes utmätande, Utslaget fullgörande, samt tiden til beswårs anförande i slike fall, förmar och innehåller.

För öfrigit skall thet förnämligast äligga Wår Öfwer-Ståthållare och Stadens Magistrat, at icke allenast hålla alfwarfam hand öfwer hwad nu föreskrifwit är, och så wäl Staden som innewanarne sielfwe tillkommer at i akt taga, utan ock noga tilse, at Betjente och Uppsyningsmän theras skyldighet härwid fullgöra. Thet alle, som wederbör, hafwe sig hörsammeligen at esterrätta. Til yttermera wißo, hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Cammaren then 22. Martii 1763.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

Joach. von Düben.

www.books2ebooks.eu